

Судова-фармація в державній концепції протидії злочинності: кримінальна відповідальність за скоєння дорожньо-транспортної пригоди внаслідок вживання психоактивних речовин (лікарських засобів, алкоголю)

Валерій Шаповалов, адвокат, професор, доктор габілітований

Судово-фармацевтичні дослідження є складовою частиною державної концепції протидії злочинності. Доведено про те, що частіше дорожньо-транспортні пригоди (ДТП) вчиняються громадянами України, які сідають за кермо автомобіля у стані алкогольного сп'яніння або під впливом психоактивних речовин (наркотичних і одурманюючих засобів, сильнодіючих, отруйних і психотропних речовин, прекурсорів, лікарських засобів та ін.). Внаслідок ДТП страждають ні в чому не винні громадяни України, які отримують за судово-медичною експертизою легкі, середньої тяжкості або тяжкі тілесні ушкодження (МКХ-11) або ДТП приводить до летальних випадків [1, 2]. Страждають насамперед жінки, малолітні і неповнолітні діти, дорослі всіх вікових груп. Суспільство і держава, взагалі, заклади охорони здоров'я і окремі громадяни отримують економічну та фінансову шкоду. Діти і молодь внаслідок ДТП не стають дорослими, не створюють сім'ї, не народжують дітей, не служать у збройних силах, не працюють на підприємствах, а це вже відповідальність перед сучасними і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України [3].

Стає питання (на основі наведених 2-х повідомлень прокурорів Київської та Львівської областей):

- Чи звергають на це увагу судді під час винесення Вироку суду від імені держави України?
- Чи звергають на це увагу прокурори під час керування слідчими на досудовому слідстві та під час підтримки публічного обвинувачення в суді?
- Чи відраховують потерпілим (пожиттєво хворим), закладам охорони здоров'я, експертним установам і державі збитки, щоносять злочинця, які скоюють ДТП у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння?

Повідомлення 1. Судом визнано винним громадянина України, мешканця Київщини в порушенні правил безпеки дорожнього руху особою, що керує транспортним засобом під впливом лікарських препаратів, що спричинило загибель двох дітей та виніс вирок за ч. 4 ст. 286-1 КК України [4, 5].

Під час розгляду в суді кримінальної справи за підтримки публічного обвинувачення ювенальним прокурором Київської обласної було доведено, що на початку жовтня 2022 року в м. Сквирі, Білоцерківського району, Київської області обвинувачений, знаходячись на дорозі і керуючи автомобілем «Volkswagen Golf» під дією (впливом) лікарських засобів, що мають психоактивні властивості, скоїв наїзд на двох дітей – дівчатко 7 і 8 років, що знаходилися на узбіччі дороги, які внаслідок від отриманих тілесних ушкоджень померли на місці ДТП, що підтверджено судово-медичною експертизою.

Судом за підтримання публічного обвинувачення ювенальними прокурорами Київської обласної прокуратури громадянина України:

- засуджено до 12 років позбавлення волі;
- позбавленням права керувати транспортними засобами на 10 років;
- стягнуто із злочинця на користь батьків 2-х загиблих дітей 6 млн грн моральної шкоди.

Раніше застосований судом запобіжний захід до водія-громадянина України у вигляді безальтернативного тримання під вартою залишено без змін до вступу Вироку в законну силу.

Повідомлення 2. Судом визнано винним громадянина України, мешканця Херсонщини у порушенні правил безпеки дорожнього руху особою, яка керує транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння, що спричинило загибель людини ч.3 ст. 286-1 КК України [5, 6].

Під час розгляду в суді кримінальної справи за підтримки публічного обвинувачення прокурором Яворівської окружної прокуратури Львівської області було доведено, що

що 14.06.2023 року близько 12.00 год. обвинувачений чоловік знаходячись у стані алкогольного сп'яніння за кермом свого автомобіля проїжджаючи на одній із вулиць села Залужжя на Яворівщині в напрямку автодороги «Рава-Руська – Яворів – Судова Вишня», не впорався з керуванням і наїхав на жінку, яка стояла на узбіччі дороги та чекала на автобус, внаслідок чого причинив їй тяжкі тілесні ушкодження. Потерпілу доставили до закладу охорони здоров'я, де жінка через декілька днів від отриманих травм померла, що підтверджено судово-медичною експертизою.

Під час розгляду в суді кримінальної справи за підтримки публічного обвинувачення прокурором Яворівської окружної прокуратури Львівської області засуджено 51-річного мешканця Херсона, якому призначено:

- покарання у виді 6 років позбавлення волі;
- позбавлення права керувати транспортними засобами терміном на 6 років.

Досудове розслідування здійснювали слідчі Яворівського РВП Головного управління Національної поліції у Львівській області. Наразі триває строк на апеляційне оскарження рішення, а до набрання Вироком законної сили обвинувачений перебуватиме під вартою.

На наш погляд державна концепція протидії злочинності на прикладі кримінальної відповідальності за скоєння дорожньо-транспортних пригод громадянами, які сідають за кермо автомобіля після вживання психоактивних речовин (лікарських засобів, алкоголю) потребує удосконалення.

На наш погляд, саме Указ Президента України від 11 травня 2023 року №273/2023 «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки» ставить пріоритетними [7]:

- ❖ гарантування прав і свобод людини та громадянина, а також подальша розбудова демократичної держави, у якій неухильно забезпечується верховенство права;

- ❖ потребу в прискоренні цифровізації, забезпеченні максимальної оперативності й результативності роботи у державному секторі;

❖ посилення стратегічного та операційного потенціалу для системи органів правопорядку з метою належного виконання функцій, визначених законодавством України;

❖ зміни в системі органів правопорядку, які мають бути комплексними і стосуватися всіх аспектів їх функціонування: від підготовки та добору високопрофесійних співробітників на службу до забезпечення ефективності функціонування системи з урахуванням міжнародних стандартів, зокрема, підзвітності та прозорості;

❖ мінімізацію корупційних та інші ризиків, у тому числі шляхом посилення механізмів демократичного цивільного контролю за процесом прийняття рішень.

Основними пріоритетами повинні стати забезпечення верховенства права, запобігання та протидія злочинності з неухильним дотриманням прав людини, у тому числі гендерної рівності; посилення гарантій незалежності, розвиток міжнародного співробітництва, зокрема через розширення міжвідомчої взаємодії, а також підвищення ефективності виконання органами правопорядку та прокуратури покладених на них функцій, покращення взаємодії між собою та зі складовими сектору безпеки і оборони.

Загальна мета реформування органів правопорядку – удосконалити їхні ціннісні орієнтири, організаційну культуру, структуру управління, законодавче регулювання, зокрема з урахуванням потреб правозастосовної практики.

Посилання

1. Shapovalov V. Traffic Accidents with Fatal Consequences Committed While Under the Influence of Alcohol: An Interdisciplinary Study of the Level of Response to Fatalities, Disabilities and Bodily Injuries of Various Degrees of Severity. SSP Modern Law and Practice. 2023. 3. No 3. P. 1-20.

<https://doi.org/10.53933/sspmlp.v3i3.110>

2. Shapovalova V. The ICD-11 For the Twenty-First Century: The First View from The Organizational, Legal, Clinical and Pharmacological Aspects. SSP Modern Pharmacy and Medicine. 2022. Vol. 2. No 1. P. 1-13.

<https://doi.org/10.53933/sspmpm.v2i1.37>

3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19. Редакція від 01.10.2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

4. Керував авто під дією лікарських препаратів та скоїв смертельний наїзд на двох дітей – чоловіка засуджено до 12 років позбавлення волі. Київська обласна прокуратура. 30.10.2023. <https://kobl.gp.gov.ua/ua/news.html?fp=10>

5. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. Редакція від 05.10.2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

6. Смертельний наїзд на пішохода – водію винесено вирок. Львівська обласна прокуратура. 03.11.2023. <https://lviv.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& t=rec&id=345864&fp=10>

7. Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки». Офіційне інтернет-представництво Президент України Володимир Зеленський. 11.05.2023. <https://www.president.gov.ua/documents/2732023-46733>